

# SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Ljubljani s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold., 25 kr. a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petitive 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarnici“ v Tavčarjevi hiši.

## Delniško društvo „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Pri ustanavljanju obnem zboru delničarjev „Narodne tiskarne“ dne 14. septembra t. l. oddalo je 42 delničarjev 221 volilnih listov za volitev upravnega odbora in pregledovalnega odseka.

Izvoljeni so sledeči gg. delničarji:

a) v upravni odbor: 1. dr. Fr. Radej v Mariboru z 221 gl.; 2. Josip Gorup v Trstu z 220 gl.; 3. dr. Ferd. Dominkuš v Mariboru z 220 gl.; 4. Davorin Trstenjak z 217 gl.; 5. dr. Josip Vošnjak z 216 gl.; 6. dr. J. Razlag z 211 gl.; 7. Janko Pajk v Mariboru z 211 gl.; 8. Hugo Tančič v Šmarji z 211 gl.; 9. dr. Karel Ahačič z 210 gl.; 10. Franjo Rapoc v Mariboru z 209 gl.; 11. dr. Val. Zarnik z 203 gl.; 12. P. Grasselli z 201 gl.; 13. Emil Gutman s 198 gl.; 14. Peter Kozler s 193 gl.; 15. Viktor Dolencec v Gorici s 161 gl.

Dobili so še gg. prof. Valenta 84 gl.; H. Turk 37 gl. itd.

b) V pregledovalni odsek: 1. dr. J. Ribič v Mariboru z 210 gl.; 2. dr. Alfonz Mošič v Ljubljani z 207 gl.; 3. Luk. Tavčar v Ljubljani s 187 gl.; 4. Valentin Češko star. s 138 gl.; 5. prof. Valenta v Ljubljani s 119 gl.

Dobili so še gg. Sovan Fr. Ks. ml. 116 gl.; dr. J. Zupanec 76 gl. itd.

V Ljubljani 2. oktobra 1872.

Dr. Karel Ahačič, Peter Grasselli, E. Guttmann,  
Dr. J. Vošnjak,  
škratinatorji.

## V Ljubljani 4. okt.

Ta je prvi list „Slovenskega Naroda“, ki izide v sredi Slovenije, v Ljubljani.

Ločevaje se iz Maribora, kjer je naš časopis rojen bil, kjer se je skoro pet let boril za vse Slovenstvo, nismo hoteli zadnjič na tem mestu od ondašnjih in sploh Slovencev v Štajerski slovesa

jemati; nismo hoteli, ker nečemo in nesmemo priznavati, da bi se bili s preselitvijo tudi duševno ločili od bratov na Štajersko-Slovenskem, ki so bili in ostanejo njegovi prijatelji in sobojevniki, od krajev, kjer se na mejah protivnega nam nemštva bije ljut naroden boj, imeniten za celo Slovenstvo. Ne jemlje slovesa, temuž pozdrav pošilja naš list rojakom, med katerimi je deloval dozdej. S tem pozdravom pa zagotovilo, da si bode vedno svest velikanske važnosti narodne zmage slovenskega dela na Štajerskem za našo narodno celoto in za vse Slovanstvo.

Dasi se je torej list preselil od meje Slovenije, bode vendar z isto odvažnostjo, z isto ljubeznijo kakor dozdej branil tudi iz središča cele domovine narodne pravice štajerskih Slovencev, kakor je dozdej iz periferije po vsej svoji moči zagovarjal in širil ideje našega zedinjenja, torej pravo vseh Slovencev, med katerimi smo in bomo vse nenaravne in našemu napredku škodljive meje tudi dalje podirati. Zato pa s pravico upamo, da nam bodo naši dozdej prijatelji verni ostali in nas podpirali odvažno kakor do sed. Strogo narodni, pri tem svobodomiselni praveč, katerega so požrtvovalni ustanovniki listu dali, ta mu ostane tudi za naprej.

Ponašati se more naš list, da njegovo težavno delo nij bilo brez koristi. Ustanovljen v času rojstva dualizma, ko so bila i pri nas politična načela federalizma in slovanske ideje v nevarnosti, da bi se umeknila kvarnemu, ničesa dosežočemu političnemu koristolovju, prijel je popuščano zastavo federalizma odločno in danes z zadostenjem lahko vidi, da ga v javnosti nij narodnjaka, ki bi hotel tako oportunistvo zagovarjati. Naša mladina, upanje bodočnosti, ki je žugala v nekovo medlevico in apatijo zapasti, dviga se na vseh straneh; narodni stranki naraščajo nove moči, književna in sploh narodna delavnost se množi, in ako pametno sodimo in ne zahtevamo vsega od trenutka, temuž vemo, da je svoboda počasno rastoča cvetlica: vidimo zdatne napredke. Posa-

mezen dokaz tega napredka je baš nastanjenje — našega lista v Ljubljani (ako nekoji strastljivci tega ne priznajo, ne bojimo se: zgodovina razvoja našega naroda bode to priznala), v sredi, kjer bi bilo naravno, da bi bil že od početka svojega nastanka izhajal zdaj edini večji slovenski politični časopis.

Drage rojake, v čijih sredi nam je odslej delokrog na okolo po naših krajinah odkazan, kateri so naši prijatelji in so velike zasluge pridobili za to, da je „Slovenskemu Narodu“ ustanovljena v Ljubljani mogočnost obstati in se razširiti v dnevnik (kar bode od novega leta naprej) — le-te pozdravljamo, ne v svojem, temuž v imenu domorodnega dela s tem, da se jim za dozdanjo podporo zahvaljujemo, ter naš narodni branik tudi nadaljni njihovi podpori priporočamo.

Z onimi, kateri so „a priori“ proti nam, nečemo imeti govora danes. Lepa beseda, ki bi njim namenjena bila, bila bi zavržena, — nemamo je zanje. Oni, ki bi radi druge uničili, bodo uničili sebe. Mimo njih, na delo! Kjer se stvar višje ne ceni, nego lastna oseba, tam je težak, tam je nemogoč razgovor in dogovor, ker vse se more za stvar žrtvovati, samo ne sme se stvar sama.

In te se bomo držali. Tako upamo, da se spoznamo tudi z onimi, kateri se nahajajo iz nespornosti v protivnih taborih, in da pridemo vsi, katerim je mar za narodovo omiko in svobodo do edinega cilja — do sreče lepe slovenske naše domovine.

## Učiteljska zborovanja v Ljubljani.

(Konec.)

Učitelj Škoflek iz Mozirja na Štajerskem govori o važnosti petja v ljudski šoli, priporoča učiteljem „Glasbeno Matico“, s katero naj slovensko učiteljsko društvo v zvezo stopi (kar se je že zgodilo), da bode to društvo dela izdajalo, s katerimi bode ustrezno tudi ljudskim učiteljem in šolam.

## Listek.

### Iz Rusije.

I.

#### Iz Krakova v Harkov.

(Spisal prof. dr. Fr. Celestin.)

Že na dunajskem severnem kolodvoru se čuje pri navadni gneči pred odhodom vlaka veliko te nemščine, ki po neki mehкости, in nenavadni pravilnosti kaže, da izhaja iz slovanskih ust. Čem bolj se popotniki oddaljujejo od veselo avstrijske stolice, tem bolj se izgublja nemščina in na gališki meji se že skoraj več čuje poljščine nego jezika ošabnih sosedov, oziroma gospodov, zahodnega dela nesrečne Poljske. Na krakovskem kolodvoru med občinstvom že popolnem vlada deželni jezik, samo natakariji ponujajo jed in pijačo večjidel po nemški, čeravno govore vsi tudi poljski. Od Krakova dalje popotnik čuje samo mehko govorico potomkov Leha, ali pa v 2. in 1. razredu francosčino zraven domačega jezika. To slovansko navado imajo menda Poljaki tudi, da vpričo tujca govore radi tujim jezikom, čeravno se svojega ne sramujejo nikdar, kakor se pri nas le še prerado godi. Posebno prijetno govore poljske dame svoj jezik,

in da se severne Parižanke umejo vesti med ljudmi, to je sploh znano.

Razgovor med popotniki se je sukal te dni, ko sem popotoval čez Galicijo, ali okoli navadnih vsakdanjih stvari, ki so povsodi predmet besedovanja, če drugega nij, ali pa o shodu treh cesarjev. Po navadi vsakdanjih politikov ugibali so to in ono, zanimivo pa je, da nikdo nij hotel verjeti na stanovitno prijateljstvo med Prusijo in Rusijo. Govorili so, da velja sicer v Petrogradu sedaj nemška politika, da je pa carevič naslednik panslavist, da je vojna med Rusijo in Germanijo samo vprašanje časa. Lehko se ugane, da Poljak ne more pol ure politikovati, da bi se ne doteknil svoje, celo stoletje odkrite rane, poljske stvari, in ne pokazal več ali menj fanatičnega sovraštva proti ruski vladi. Na moj ugovor, da omika je in bode vse predrugačila veliko severno državo, slišal sem navadno, da ta država bi omike ne mogla prenesti, da bi razpala, ko bi jo le prvi njeni žarki zadeli. Ko so izvedili, da grem na Rusko, dejali so, da so prav srečni v Avstriji, da bolj liberalne države na svetu nij zunaj severnoamerikanskih, da se samo enega boje, da bi jih Rusija ne potegnila k sebi, da ko bi morali voliti med njo in Nemčijo, bi izbrali poslednjo, ter se na

vso moč branili ruskega „barbarstva“ itd. itd. Blizu ruske meje pa sem srečal prvega Poljaka, ki ima posestva tudi v Rusiji, ki je veliko izgubil po poslednji vstaji, ko je moral posestvo prodati ruskemu pod ceno, da je vendar na pol pripoznaval Rusijo, in prorokoval jej veliko prihodnost, ko bi postala slovanska. Zraven te nenavadne vere v vseslovanstvo je mož kazal se odkritega germanofaga celo tako, da sem jaz jel Germane braniti, kar nij baš moja navada. Pa nij se dal zmotiti ter sklenil najin pogovor o tej stvari: „Človekoljubje, da človekoljubje! Lepa misel, jaz se vnamem zanj, samo prej je treba zatreči švabski zarod!“ Rad bi bil zvedel, odkodi se je mož navzel takih Nemcem strašnih idej, ki se čujejo večjidel le tam, kjer Nemci ravno dajo čutiti slabim vso silo svoje surove pesti, in sicer v trenutke največjega razdraženja. Pa morala sva se ločiti, predno sem mogel germanofagu pogledati koj na dno duše.

Lvov je čedno, živo, le preveč židovsko mesto. Kupčija se vidi skoraj vsa v rokah sinov Abrahamovih. Povsodi te nadlegujejo in, če le morejo, opeharijo. Bilo nas je nekaj popotnikov, ki smo se namenili prenočevati v Lvovu, in še prej pozvedili za čedno gostilnico. Vprašujemo torej



Prof. Peter Tomić predlaga pri ljudskih učiteljih samo 30 službenih let. Na dalje je zato, da se v okrajne učiteljske bukvarnice po Slovenskem uvedo tudi knjige drugih jugoslovanskih jezikov, knjige hrvatske in srbske, a tudi ruski časniki i. t. d. naj se vpeljejo.

Pernišek, potrjeni učiteljski pripravnik iz Gorice, govori o važnosti kmetijstva za slovenski narod, omenja da se na pripravnici v Gorici vsi kandidati uče praktično kmetijstva, da je to tudi drugod potreba. — Predlaga, da bi vsaj v vsakem okraji bila ena napredovalna kmetijska šola in da bi se v Novem mestu na Dolenjskem osnovala učiteljska pripravnica v zvezi s kmetijsko šolo, ki se bode tam v kratkem odprla.

Janko Tomić iz Karlovca predlaga, da si učitelji posameznih okrajev sami izmed soboj volijo okrajne šolske nadzornike in to na tri leta.

Lapajne podpira omenjeni predlog in graja to, da se okrajni nadzorniki jemlje iz profesorjev srednjih ali drugih šol, in izmed duhovnikov. Taki šolski nadzorniki ne poznajo ljudskih šol, v katerih niso delovali, in do takih nemajo učitelji že iz tega uzroka nobenega zaupanja; vrh tega se pa taki nadzorniki nečejo popularno obnašati z učitelji in učenici ljudskih šol, kar ravno zahteva bitstvo pravih narodnih učilnic. (Vsi omenjeni predlogi so bili skoraj enoglasno sprejeti.)

Fabkovič, predsednik hrvatskega pedagoškega društva iz Zagreba, pozdravlja slovenske učitelje v imenu tega društva, izreka svoje veselje nad velikim številom nazočih učiteljev in nad tem, da so učitelji velik napredek storili od lanskega leta, da so v duhu svobode in samosvestnosti napredovali.

Nadzornik Stegnar pripoveduje, kako različno je podučevanje v krščanskem nauku po raznih šolah. V nekaterih šolah je to pravilno, ne preveč ne premalo; a v mnogih šolah hočejo duhovniki ves šolski čas porabiti za podučevanje v krščanskem nauku. Napravi naj se torej prošnja na slavno ministerstvo za nauk, da v porazumljenji s duhovskimi oblastmi to uredi. Sprejeto.

Ker se nihče ne oglasi več za besedo, poroča zapisnikar slovenskega učiteljskega društva o delovanju in materialnem stanju tega društva. Na dalje bila je še volitev odbora po listkih (skrutinium se je napravil še le pozneje) in prvosednik sklence zbor s trikratnim „živio-klicem“ na cesarja.

S 1. zborom vseh slovenskih učiteljev smemo Slovenci ne samo zadovoljni ampak tudi ponosni biti. S tem je pri nas bil storjen velik napredek, napredek za večjo narodno omiko, napredek za svobodo, napredek za duševno zedinjenje Slovencev. Pri tem zboru so vsi nazoči naši ljudski učitelji javno pokazali, da so domoljubni Slo-

venci, da so tudi Slovani. Pokazali so, da ljubijo omiko, pravo narodno omiko; izrekli so, da hočejo delati na korist našega zapuščenega naroda, a da žele in terjajo, da bi se njih učiteljski stan množil, da bi se ta stan ohranil našemu narodu. Zatorej so pravično zahtevali za svoj trud dostojno plačilo, kar jim nekateri žalibog kratiti hočejo.

## Dopisi.

**Iz Maribora, 3. sept. [Izv. dop.]** Naj-novejšo ero v avstrijski politiki zaznamujejo nekateri ostri opozicijski listi v Pragi in na Dunaji kot era korupcije in nepotizma. Evo vam novega dokaza. — V Mariboru je živel c. k. penzioniran stotnik, imenovan Bitterl, strašen nemškutarski kričač in psovalec na Slovence, ali kakor je on govoril „windisches gesindel“. Ali kričač nij imel koraže, kakor vsi taki, kajti l. 1866 je bil zarad strahopetnosti (feigheit) obsojen in — samo penzioniran. Ko so bile volitve je strašno agitiral, za Seidla; ko je Seidl imel neko poročilo o brambovcih v državnem zboru, izdelal mu je strahopeti oficir Bitterl elaborat (kajti Seidl je puhla glava). Roka roko umiva. Dan denes sme vsak državni poslanec nekaj svojih višje spraviti in zraven še kak ustanovnik in „fervaltungsrat“ postati. Tako je tudi Seidl za svojega korteša in pomagača izposloval na Dunaji — da je bil c. k. stotnik Bitterl zopet v aktivno vojsko in službo vzet, dasi je prej revers podpisati prisiljen bil, da ne bo nikoli več silil v vojsko. To je vzbudilo pa strašen hrup med oficirji. Strahopezdlivca, ki se je bil ob vojni l. 1859 bolan naredil, l. 1866 pa nekako skril — oficirji niso hoteli v svojo družbo vzeti. Ko je torej nadvojvoda Rainer (se mi zdi) skozi Maribor šel, potožili so se oficirji. Črez tri dni je Seidlov varvanec moral sabljo oddati in celo iz Maribora kopita pobrati. To v ilustracijo ustavovernih novejših protekcij.

**Iz Gorice, 3. sep. [Izv. dop.]** (Pozor primorski Slovenci!) Od ministerstva je na tukajšnji deželni šolski svet prišlo vprašanje, ali se ne bi v ljudskih šolah po Primorskem dalo kaj storiti za Nemštvo, to je: ali se ne bi mogel vpeljati nemški jezik kot predmet v ljudske šole, in če je mogoče, po katerem potu bi se najlažje prišlo do cilja. Deželni šolski svet do zdaj še nij odgovoril. Tla za taka početja so tukaj jako neugodna. Deželni zbor bode gotovo zoper to protestoval, takrat bodo Italijani in Slovenci složni. Bojim se, da ministerstvo kaj takega tudi na Kranjskem namerava, vsaj Jarčevu nepričakovano penzioniranje me potrjuje v tej misli. Da si ravno si mož s pospeševanjem Slovenstva nij duše ogrešil, je bil vendar prusa-

k o m premalo odvažen germanizator. Zidanje nemškega mosta do Adrije se bode kmalu bolj odločno in z večjo silo pričelo! Vlada si misli: na Koroškem gre prav dobro, na Štajerskem zmerom bolje, zakaj se ne bi tudi na Kranjskem in Primorskem poskusilo. Proti temu poskušanju, Slovence do Adrije germanizirati, moramo se z vsemi močmi upreti. Tu nas mora priganjati čut, da smo dolžni ohraniti svojo narodnost!

**Iz Vranskega, 28. sept. [Izv. dop.]** Kljub našemu prav živahnemu življenju vrinila bi se tistemu, ki nas in razmer našega trga ne pozná, lahko misel, da smo ali okameneli ali pa vsaj zaspali, kajti čitati je bilo o nas nekđaj veliko, prav veliko, sedaj pa nič, prav nič. In vendar je na Vranskem in v njegovi okolici toliko malega gradiva, da bi ga imel stalen poročevalec dovolj. —

Zdaj se ustanovi učiteljsko društvo, katerega namere „in partibus“ bi se dale v slovenskem časopisu v najživejših barvah oslikati, potem pri naša „Pädagogische Zeitschrift“ zanimive, pisatelja Budné vredne, artikeljne o namerah necega „raztepanega“ podučitelja in njegovega druga; dalje smo imeli cesarjevega rojstnega dne popisa vredno veselico v čitalnici, smo imeli šolski praznik v hladni hrački v Brodéh, smo dobili štiri iztise ljubljanskega „Tagblatta“, v katerem smo vsi Vrančanje surovo opisani kot „krähwinklerski tepci“ itd.

Vransko, to vam je kraj, da malo taci na tej revni slovenski zemlji. Ko bi nam utegnili poiti gradivo vsakdanjih razgovorov, imamo že svojega „harlekina“ — ki vedno in redno skrbi, da društvo ne ostane mrtvo. On nam daje v pošteno podpisanih pismih jezikoslovne poduke in spričevalo svoje neprecenljive „Gediegenheit-i in Gesinnungstüchtigkeit-i“, in v anonimnih vzvišenega pesnika mojsterska dela in navode čednega obnašanja v izgledih: Kedo je lep in ljubeznjiv, kedo ima majhene nožice in čedno olikane škornje, komu se zavrataka dobro prilega, katerej naj se ta ali oni vdovec bliža, katera je bela ali črna, kedo dela pri plesu kakor klobuk velike korake, kedo prehitro moli in tako naprej. Ah! da vi vsega ne veste ni znate! Prišli bi gledat in opazovat in čudili bi se, da v tako majhenem možicelju toliko talenta tiči. — Najvažniši dogodjaj zadnjih dni je ta, da smo stavili temelj šolskemu prizidju in da je v šentjursko cerkev tat prodr. O tem prihodnjič.

**Iz Idrije, 1. oktobra. [Izv. dop.]** (Delovanje našega županstva. — Narodno gibanje. — Glasi ljudstva.) Da zopet čitajoči slovenski svet kaj izve iz važnega rudarskega mesta idrijskega, naj tu nekoliko zanimivejših črtic zabilježim. V prvi vrsti imam omeniti naše mestno predstojništvo, ki je v poslednjem času

po nji, in brž se oglasi žid, da njegov omnibus je iz te gostilnice. Mirno se vsedemo in odpeljemo v mesto. Naš Žid nas vozi, vozi, nazadnje spusti iz voza nekoga ne iz naše družbe, pa ne pred gostilnico, in se pelje dalje. Zdelo se nam je sumljivo, da se je kmalu opravičil, ko nas pripelje v obskurno gostilnico, ter nam pove, da v tej, po kateri smo spraševali, nij prostora. Počele so leteti nanj nikakor ne rahle besede, a od debele židovske kože so odletavale ko bob od stene, le smehljal se je in opravičeval se, da nas nij razumel, čeravno je bila to očitna laž. Nazadnje nas je spečal menda vse pri svojih bratih, kjer smo za slabo prenočevanje plačali drago.

Galicija, kar se je vidi ob železnici, je precej obdelana in rodovitna, posebno na izhodu od Lvova, kjer je najboljše vrste zemlja videti: črna. Ljudje pa se vidijo ubožno oblečeni, suhi tako, da iz mnogih nij enega kaj bolj rejenega kmeta nijsem videl. Tudi pohištvo se vidi prav slabo, celo hiše plemenitašev, ki se spoznavajo od daleč po drevoredih in po vrtu ali raje po malem parku, nijso boljše od naših čednih kmetijskih hiš. Gradov, kakoršni se vidijo pri nas, nijsem opazil nikakih. V Lvovu je bil menda ravno tržni dan, vsaj na trgu je bilo prav veliko ljudi, večidel rusinskih

kmetov s svojimi vozički, naloženimi z jedilnimi predmeti. Ženska noša se malo loči od narodne hrvatske, moški pa imajo suknje dopetače pripasane črez želodec. Obrazi so bili nekako otožni: od roda do roda podedovano večno trpljenje, zdelo se mi je, se bere na licih ubogih Rusinov. Sedaj so jih tlačili Poljaki, sedaj avstrijska vlada, sedaj oba. Za svojo vero so zares več trpeli kot so od nje dobrega dobili, zakaj v rusinski Galiciji, kjer je bilo nekeđaj ognjišče pravoslavja, so pravoslavni duhovni prvi sprejeli unijo, in potem še le jeli spreobračati svojo verno čedo, ki so jo s tem pripravili do tega, da unijata ne more trpeti ni pravi katolik ni pravoslavni. V novejšem času se pač čuti neko približevanje med unijatsko in pravoslavno cerkvijo, ki ima med unijatsko duhovščino večidel več simpatij nego katoliška.

Zadnja postaja na avstrijski meji je Podvoločysk. Tam se mora vzeti karta do 1. ruske postaje Voločyska. Na meji te nadlegujejo avstrijski Židi, da bi razmenjal denarje na ruske. Svetovati pa je vsakemu dobro preračunati, koliko ima dobiti, zakaj ogoljufajo celo človeka, ki sklence ovarovati se prav gotovo, in ki kurz prav dobro pozna. Nekaj minut vožnje in vlak je na Ruskem: na postaji te nagovarjajo arteljščiki, ki preisku-

jejo reči popotnikov, v čisti ruščini, činovniki so Velikorusi. Nekako prijetno so ruski glasovi zvoneli mi zopet na uho; bolj sem jih bil vesel, ko sem pričakoval. Po precej površnjem preiskovanju naših reči smo dobili nazaj popotne liste, ki so nam jih bili pobrali pri vstopu na kolodvor, in črez dobro uro vso odpeljali se na jug proti Odesi po rodovitni, zgodovinsko znameniti Ukrajini, kjer živi krepko, veselo, rahločuteče, po neštevilnih borbah ne zatrto, junaško malorusko pleme. Voze se črez lepo obdelano, rodovitno, sem ter tje z belimi, z zelenimi lesovi brez mračnih smrek prepreženo ravnino, oživela mi je v duši vsa poezija ukrajinskih „dum“, predstavilo se mi vse zgodovinsko življenje opeto v njih: Mlademu kozaku je pretesno v široki ravnini, kjer je do sedaj pri očetu, kozaškem stotniku, pri ljubeči materi na lovu divjih zveri, in v berzdanji ognjenih, svobodno po širokih logih se pasočih konj, pripravljal se za kozaško življenje. Seč je čarovna beseda zanj, ta otok v vodopadih Dnjepra njegov ideal. Kako se vnema mlado njegovo srce, kadar oče jame pripovedovati ob otoku, kamor se stekajo vsi ukrajinski junaki, kjer najde ubežišče in svobodo vsak, kdor je bil zatiran, kamor ne sme stopiti nobena ženska, kjer je najvišja stopnja v ko-

(Dalje v prilogi.)



že več koristnega za mesto ukrenilo. To poletje je napravilo v mestu zelo potrebno postransko cesto, koder je popred le ozka steza napeljana bila. Za duševno povzdigo mesta je s tem nekaj pripomoglo, da je odposlalo na vlado prošnjo, v katerej dokazuje potrebo realnega gimnazija za naše mesto. Na dalje je mestnemu županstvu na tem veliko leželo, da se idrijska ženska obrtnija, klepljanje zobcev (špic) kolikor mogoče ukrepi in povzdigne. Klepati zobce se idrijske ženske ne učé morda v šoli, ampak le ena od druge, p. hči od matere itd. Akoravno so le s amouke, vendar nekatere čuda lepe zobce narejajo, da v tem prekose celo nekatera mesta na Češkem, kjer je ta obrtnija na najvišji stopinji v našem cesarstvu. V tej zadevi je posebno izvrstna gospodičina Ivana Frjančičeva, ki je dobila od ljubljanske kupčijske in obrtnijske zbornice priznanje in pohvalo. Da bi pa v tej stroki še večji napredek bil, trudi se mestno županstvo za denarno podporo od ministerstva, da bi se poslale nekatere Idrijčanke v Švajco in Belgijo, ter se tam v klepljanji že bolj izurile in po tem svoje sorojakinje podučevale.

Narodna zavest in omikovanje se tu vedno bolj širi. Za te skrbite društvi „Čitalnica“ in „Narodna bukvarnica“. Prva napravlja pogostne pa lepe veselice in besede, poslednja pa za mali denar posojuje knjige in časnike. Hvalevredni so idrijski dijaki. V letošnjih počitnicah napravili so bili 3 besede; poslednja je bila 29. m. m. Vesničen program se je lepo izvršil. Pri glediščni igri: „Med dvema stoloma je na tla padel“ bili ste zlasti gospodičini T. in B. lepi in ljubi — prikazni. Petje bilo je skoz in skoz dobro. Ustrezno je bilo občinstvu tudi s komičnim prizorom „Informator [pred balom“, ki ga je g. H. prav dobro izpeljal. V dolžnost si štejem, da tu vrlim idrijskim dijakom javno hvalo in slavo izrečem. — „Glas ljudstva je glas božji“ je star in znan pregovor, ki me navaja, da glasove idrijskega ljudstva tu zaznamovam. V našem mestu nastala je velika pravda med ljudstvom in zastopnikom državnega posestva. Vsak hišnik v Idriji ima namreč že od nekdanj pravico, da sme svojo kravo pasti po erarskih pašnikih in to brez plačila. Ta privilegij datira menda že iz 16. ali 17. stoletja in najde se menda še v arhivu tukajšnjega rudnika. Ali našemu novemu nadlogarju (forštmejstru) pade na enkrat na misel, da vsem hišnikom brezplačno pašo prepove in od njih toliko in toliko odškodnine za pašo zahteva. In nekega dne ukaže celo po svojih služabnikih živino iz pašnikov domu gnati. — Mislite si nevoljo ljudstva! Leta in leta uživa se ta privilegij, a novopečeni „forštmejster“ jemlje ga mu siloma. Žalostno stanje ima tukajšnji rudnikar: delati mora v temni otlini, peči se

pri škodljivem ognji, požirati strupene soparje — in zdaj se mu kratijo že več sto let stare pravice.

Naj bi pravda, ki je zdaj med ljudstvom in erarom, iztekla se na korist toliko trpečega in revnega tukajšnjega ljudstva!

**Iz Zagreba** 3. sept. [Izvir. dop.] Kar sem že v enem prejšnjih dopisov rekel, da imamo namreč na Hrvatskem dvojno vlado: eno javno, drugo tajno, — to ponavljam tudi denes, in sicer denes s potrjujočim naglasom. Načelnik javne naše vlade stoluje v banskem dvoru, načelnik naše tajne vlade pa v svojem dvoru v opatiškej ulici. Prvi imenuje se Prica, drugi Rauch. Faktum je, da ima Rauch denes večjo oblast v deželi, kakor Prica. Rauchova oblast izvira iz tistega mogočnega upliva, ki ga on še zmerom pri ogerskih državnikih ima. Z njimi stoji v neposrednej zvezi, na nje pošilja svoja poročila, in od njih zopet sprejema naloge. Kar god Prica odredi, vse ve in zna Rauch pomešati. Kjer Prica misli, da bo vse gladko šlo, baš tam mu Rauch najraje, kakor njegov zlobni gnom, zavoro podloži. Prica obrača, Rauch obrne. Že precej dolgo je tega, kar je vlada obnovo magistratov v Zagrebu, Varaždinu, Samoboru, Jaski in še v več drugih mestih odredila, pa dotične oblasti, ki so imele to vladno naredbo izvesti, so jo „cum honore“ na znanje sprejele, in potem simpliciter ad acta položile. Umljivo je, in verjetno tedaj, da si Prica pri tem takem stanju želi prej ko preje iz banskega dvora priti. Očividno je, da ogerska vlada Raucha v rezervi drži za slučaj, ako bi treba bilo Hrvatom spet enkrat magjarski razum vtepati. Narodna stranka zatajila je tako rekoč sama sebe, morebiti več kakor je bilo treba in koristno, samo da obče zaželen mir deželi spet povrati. Sedaj je pa od dne do dne očividnejše, da je bilo vse njeno zatajenje zastoj. Njena pomirljivost nij miru v deželo povrnila. Če se ogerska vlada ne bo spametila, bo narodna stranka prisiljena sedanjo svojo politiko pomirljivosti popustiti, in na novo poprejšnje strategije poprijeti. Vsak „antecedens“ mora svoj „consequens“ imeti. Vpraša se: kakšni nasledki bodo na naše današnje homatije prišli? Dobri gotovo ne. Kar je skrajna levica v skupnem drž. zboru v Pešti v svojej adresnej osnovi izrekla, to velja tudi za nas: korupcija je tolika, da se bode na vse zadnje tudi zvestoba do prestola za kup ponujala, prav za prav bi se že denes, samo če bi se kupec za njo našel! —

**Iz Pešte**, 30. septembra. [Izv. dopis.] Adresna debata je manj zanimiva, in manj podkurjena, nego se je pričakovalo. Deakovci, v svesti svoje večine, puste mirno opozicijonalce govoriti in ropotati, kolikor jih je volja, pri glasovanju pa razpihajo naenkrat vso opozicijonalno logiko in retoriko. V adresnej osnovi skrajne le-

vice, ki jo je Simonyi zboru predložil, polemizuje se zlasti proti „ausgleichu“ leta 1867. in nazadnje se kralj prosi, naj sedanji državni zbor kot nezakonit razpusti in naj se nove volitve razpišejo. Ta zahtev motivira se s tem, „da se korupcija po deželi v oči denašnje vlade in legislative, ki zastopa vse, samo ne pravo voljo naroda, od dne do dne bolj širi.“ Adresna osnova reformarjev želi prodolženje zastopniškega mandata, stvorenje ugodnih kaznenih in civilnopravnih zakonov, preustrojenje kaznilnic, novi tiskovni zakon, večjo podporo škol, uvedenje tehnične branže v ogersko vojsko, ter obžaluje, da prestolni govor ne omenjava stvoriti se imajočega zakona o svobodi in enakosti vseh veroizpovedanj, o preustrojenju vladnih uradov, postave o akcijskih družbah in o obskrbi rezevov. Večina našega prebivalstva nij zadovoljna ni z adresno osnovo hiše [velikašev, ni z adresno osnovo Deakove stranke. „Magyar Ujšag“ pravi o adresnej osnovi hiše velikašev, da je v njej „z dolgočasno in neskončno obilnostjo besed izrečen enostalni: da!“ In res, ona nij nič drugega kakor zgoljna parafraza na prestolni govor. Na vse alineje prestolnega govora odgovarja z: da, in spet z da. „Hon“ pravi, da je naj žalostnejše znamenje politične situacije ravno to, da je pet adresnih osnov predloženih. „Reforma“ in „Magyar Politika“ tudi svoje negodovanje izrekata. Samo edini vladni „Naplo“ pravi, da je adresna osnova Deakove stranke baje polna takta in državništva! Vsak cigan svojo malho hvali. Najbolj se Deakovcem izmed drugih adresnih osnov dopada adresna osnova reformarjev, kar je celo umljivo, kajti reformarji so zalega, so panoga Deakove stranke.

Nasproti inim narodom so Magjari skor še bolj brezobzirni kakor Nemci v dunajskem rajhsratu. V tej brezobzirnosti so vse politične stranke v eno zedinjene, naj se sicer še tako med soboj grizejo in ujedajo. Hrvati, še manj pa Srbi — molče o Rumunih in Slovaki — še dolgo ne bodo to dosegli, kar doseči želijo. To je adresna debata pokazala. Njim ne preostaje drugo, kakor marljivo o političnej odgoji prostega naroda delati, in čakati na kakošno državno katastrofo. Vendar se pa Magjari Hrvatov precej boje. Oni dobro vedo, koliko bi jim nezadovoljni Hrvati v slučajih zunanje neprijateljske navale škoditi mogli, in zato tudi o hrvatskem vprašanju rajše manje kot odveč govore. Sicer je pa magjarska politika denes celo na krivem potu. Mesto da bi se s Slovani, zlasti z Jugoslovani proti Nemcu in Turku zavezali, zavezujejo se na opak z Nemci proti Slovanom. To ne bo dobrega sadu rodilo.

„Magyar Ujšag“ sluti, da se nekaj godi, ter prorokuje Auerspergu in Lonyayu skorejšnji pad.

zaški armiji plačilo, ki se daje najboljšemu junaku, od koder kakor sivi sokoli kozaški junaki dirjajo ali proti Carigradu nad neverne Turke ali v Krim nad roparske Tartare ter bogato obloženi s plenom se vračajo v Ukrajino nazaj... Mladega kozaka ne morejo več udržati doma prošnje materine, postaje zamišljen, dokler ne vli oče na drugo jutro osedlati dva konja zase in za sina na dolg pot v Seč. Mati se prestraši, pa boje se trdega moža junaka, ne toži; le po noči, ko sin trdno spava, tiho stopi k njegovi postelji, in dolgo dolgo gleda svojega mladega sokola, in potem plače do jutra. Sin hoče pokazati se junaka nedostopnega ženskim, celo maternim solzam, in hoče posloviti se od matere kratko. Ko sestra pripelje bratu konja, oklene se mati svojega ljubčka, a ta se jej iztrga iz rok, skoči na konja, v slovo domačim lehko pokima in — hajd z očetom k bregom Dnjepra. Ne daleč od doma ga posili žalost, dve debeli solzi se priiskrati iz sicer tako jasnih oči in močiti rudeča lica. Obrne se od otca, da bi ta ne zapazil mehкости, in neotrti solzi suši jutru veter pihljajoči jima nasproti. — Mladi kozak prijah na studenec napojit čilega konjiča. Dekle, krasna ko jutranja zarja, napoji konja, poda vedre junaku, in z njim svoje srce. Prvikrat za-

gori čuden ogenj v licih junaka, a premaga se in odide. — V ljutem boji z busurmani je sreča zapustila kozake, in mladi kozak sredi žalostne pesmi prepevajočih tovarišev prikovan na klop vesla po širokem morji. Kristjanski jetniki so po dolgem jetništvu že praznike zgrešili, in ne vedo, da je ravno Velika nedelja. In stopi k njim mlada ujeta Malorusijanka, ljubica poveljnika barke, zatajivša vero za turško njego in razkoš, pa spominjši se visokega praznika odpne, ko drugi vsi spe, verige a sama ostane pri nevernikih. — Ukrajina ječi pod jarmom Poljakov. Pravoslavno vero zatirajo, Židi cerkve jemlje od Poljakov v najem, in če hoče pravoslavni krstiti otroka, mora plačati Židu, da odpre cerkev. Tlako dela narod panom celi teden, le dan ima zase. Neusmiljeno goni vojt k delu: vsa Malorusija zdihuje pod težkim jarmom. Pa pade iskra in strašno obupanje zbudi strašno maščevanje. Vas za vasjo se punta, vsa Ukrajina v mig odvrže prokleti jarem. Gradovi panov gore, razdivjana množica kolje plemenite ženske, ob steno meče njihove mlade otročice... Malo po malem se vlegajo razburkani valovi narodnega sovraštva, Malorusija je svobodna, dokler je nova nesreča ne zadene ter se krog trpljenij ne začne znova....

Sedaj je Malorusija pač za zmirom zedinjena z Veliko, prejšnji duh samostojnosti umira, ali bolje, je mrtev kljub Ukrajinoofilom, ki so pred nekaj leti jeli gibati se na kratek čas, da bi narodnemu narečju privojevali veljavo v očitnem življenji, posebno pa za Ševčenka, ki je zares daroviti poet. Sedaj zunaj neke ženice nikogar nijsem slišal govoriti maloruski na vsej dolgi poti, če tudi se po izgovoru „g“ kot „h“ pri mnogih pozna, da so Malorusi. Razlika med velikoruskim in maloruskim je preamajhena, in velikorusko pleme kot gospodstvujoče si je pridobilo preveliko veljavo, da bi malorusko narečje moglo kedaj se ustavljal velikoruskemu.

Kako malo se pečajo za Rusijo najbližnji sosedi, vidi se iz tega, da mi ni na Dunaji ni v Galiciji, celo na kolodvoru nijso mogli povedati, jeli stranska železnica, vedoča ne čez Kijev, od Odese v Harkov; še le v Rusiji sem izvedel, da je odkrita. Voziš se od Voločeska do Birzule po odeski železnici, potem čez Balto do Elisavetgrada po železnici, ki je menda istega društva kot odeska, potem po drugi do Kremenčuga, in nazadnje po Harkovski do Harkova, vsega skupaj okolo 39 ur. Podnebje nij surovo, in na jugu že gorko. Od Birzule se železnica obrne na severo-



## Politični razgled.

Delegacija državnega zbora je razpravljala o proračunu ministra zunanjih zadev. Ker so nemški ustavoverci izrekli, da so zadovoljni s politiko Andrašijevo, dovolili so mu dosledno tudi dispozicijski fond. Samo Poklukar in Greuter sta varovaje svoje stališče proti Andrašiju, glasovala proti dovoljenju.

Prusko-nemška država je izvršila 1. oktobra barbarično naredbo, kakor je v zgodovini nepoznana in nam prav jasno kaže, kaj bi humani Pruso-Nemci tudi s Slovani storili, ako bi njih dežele osvojili. V Elzasu in Lotaringiji so morali namreč vsi francoski prebivalci, kateri se niso oficijelno dali zapisati in zavezati, da postanejo Nemci, drage svoje domačije in posestva zapustiti in preko meje izseliti se. Francozi, kateri so kolikaj mogli, niso se hoteli proti svoji narodnosti zakleti, zapustili so na tisoče in tisoče domača ognjišča, kraje svoje zibeli in odtegnili se nemški pogoltnosti. Iz samega mesta Metz se jih selilo čez 14.000, preko mesta Nancy je bajše šlo 88.000 tacihih nemško-človeško prognanih izseljencev.

Po novinah se mnogo piše o razgovoru predsednika francoske republike Thiersa z urednikom d'Arnoul-om. Thiers je namreč izrekel, da želi samo miru, da ne misli na maščevanje nad Nemci z orožjem v roci, nego na maščevanje s prehitenjem sosedov v delovanji in duševnem napredku. V govoru Thiers poudarja francoske simpatije do avstrijskega naroda (sic!) Koncem izjavlja stavec, da se Francoska tudi vojne ne bode udeležila, ako bi se kaka evropska zmešnjava začela, vendar hoče svojo vojsko tako pomnožiti, da bode najmočnejša, in da bode dala Francoski zopet staro veljavo. — Thiers pač more obetati za čas svoje vlade, prihodnost nij v njegovih roki. Tudi so te besede gotovo bolj govorne, da se slišijo preko meje in pa da odbijajo monarhiste znotraj. Nij torej treba vzeti jih za golo resnico.

Bivši francoski diktator in slavni vodja republikancev francoskih, Leon Gambetta potuje po južnem Francoskem, kjer ga povsod navdušeno sprejemajo, povsod njemu na čast bankete napravljajo, kjer Gambetta s svojimi sijajnimi govori povsod užiga ljubezen do svobodne domovine in republike.

## Razne stvari.

\* (Izvoljeni so v odbor Matičin) sledeči gospodje: Dr. Leon Vončina z 1441 glasovi, dr. J. R. Razlag z 1160 gl., France Kosar

izhod po stepi. Rusko „step“ sem si mislil drugačno, kakor je: neizmerno planjavo, obraščeno s travo, le redko je kaka vasica in njive. Tu pa je step tako rekoč vsa ena njiva, vmes so precej pogostoma prijazne vasice s čednimi hišicami. Malorusi ljubi čistoto, če je govorica resnična, skoraj ko pedantični Holandci. Velikorusi pa so narobe zelo nečisti. Na stepi so ajdo spravljal, in tudi neko drugo žito, ki ga pa nijsem dobro razložil od daleč. Vidi se, da niso ljudje revni, oblečeni so čedno in zdrave krepke postave.

Nepozabljiv mi je večer v Lvopolji, (ali kako se imenuje južno malorusko mestice ležeče nekoliko pod železnico), kjer je vlak stal dobro uro. Noč je bila tiha, jasna, topla, nebo globoko sinje, po njem je plavala luna in čarobno osvetljala pod nami ležeče mesto, kjer so gorele še posamezne lučice. Vse je bilo za-me novo: neizmerna planjava, pogreznena v nočni pokoj, zdelo se mi je, diše počasi pa mladostno. Bilo je okolo devetih zvečer, in iz mestica se je bilo sešlo na kolodvor nekaj izbrane publike. Tu sem se prvič prepričal, da Malorusijanke ne slove zastonj za krasavice. Bila je tu tudi poljska družina, mati, dve hčeri in sin, ki sem jih spoznal po jeziku. V prejšnjih časih se je v južni Malorusiji pač še velihlo poljskega čulo, ko so po-

z 820 gl., Mih. Herman z 812 gl., dr. Strbenec z 801 gl., dr. Tonkli s 796 gl., Ivan Tomšič s 793 gl., dr. Poklukar s 788 gl., Drag. Šavnik s 787 gl., Andrej Winkler s 786 gl., Franc Sovan stareji s 777 gl.

Ostale glasove so dobili sledeči gospodje: Dr. Pogačar 691, — P. Grasselli 674, — dr. Mencinger 674, — dr. Vošnjak 673, — dr. Gršak 673, — dr. Samec 657, — Mat. Vodušek 664, — Iv. Žuža 660, Jos. Jurčič 651, — M. Močnik 304, — Fr. Levstik 19, — Iv. Macun 13, — J. Stritar 10 glasov. — Nekoliko gospodov družbenikov je dobilo manj glasov.

\* (Poziv dramatičnega društva.) Odbor dramatičnega društva daje na znanje, da še vedno engažira s stalno mesečno plačo dobre in sposobne igralce, posebno enega komika in več za resne igrokaze sposobnih igralcev. Dotične ponudbe naj se najkasneje do 12. oktobra t. l. pošiljajo odboru dramatičnega društva v Ljubljani.

\* (Dramatično društvo) začne svojo letošnjo zimsko sezono jutri v nedeljo 6. oktobra. Predstavlja se bode nova veseloigra v 1 dejanji „Norišnica v prvem nadstropji“ potem šaloigra v 1 dejanji „To sem bil jaz“ in med obema komičen prizor „Faust in Marjetica“. Sedeži se bodo dobivali v nedeljo zjutraj pri gledališki kasi od 10—12 ure. Abonirajo se lahko sedeži in fauteuili za 24 in za 12 predstav pri blagajniku dram. društva gosp. Žagarju. Fauteuil za 24 predstav velja (brez vstopnine) 7 gld. 20 kr., za 12 predstav 3 gld. 60 kr. sedež v parterji (brez vstopnine) za 24 predstav 4 gld. 80 kr. za 12 predstav 2 gld. 40 kr., kasa se bode odprla zvečer ob pol 7 uri, začetek predstave ob 7 uri. Pri predstavi sodeluje c. k. vojaška godba peš polka Sachsen-Meiningen.

\* (Slovenskim pisateljem), kateri imajo morebiti izdelane izvirne ali predstavljene igrokaze, katere koli vrste, je zdaj pri začetku gledališke sezone dram. društva najbolja prilika, spraviti svoja dela na svetlo. Za tisk ali predstavljanje na gledališču pripravne igrokaze dram. društvo primerno honorira. Pošiljajo naj se društvenemu odboru v Ljubljani.

\* (G. J. Ogrinec), znani slovenski pisatelj, je prevzel suplenturo na novomeški gimnaziji.

\* (Dr. Jarec) c. kr. deželni nadzornik za ljudske šole na Kranjskem je dejan v pokoj. Čudimo se, da se nemškutarji tega tako veselijo, kajti Jarec nij nikdar v naroden tabor spadal, temuč zvesto služil denes temu jutri temu vladnemu sistemu.

(G. prof. Šuman) v Mariboru je imenovan za profesorja na akademski gimnaziji na Dunaji

sestniki bili večjidel Poljaki. Vse je bilo nekako prijazno, veselo, nam sorodno. Južna gorkota je pregnala z lic to hladnost, ki se tolikrat bere na velikoruskih obrazih.

Proti Poltavi je step sem ter tje celo polje drobnega peska, po katerem raste redko kje kako drevesce ali cvetica. Pa ker veter pesek raznaša na daleč okolo do plodородnih njiv in jih prevrača v ravno take peščene planjave, skušajo narediti po pesku verbiče, ki se najraje prijemljejo, in tako jemljejo vetru moč, da ne more raznašati peska. Ščasoma se tako peščeno polje pokrije z zelenim verbovjem in drugo zelenjavo.

Vsak ruski, če je v njem le iskra domoljubja, s ponosom imenuje mesto Poltavo, pred katerim je Peter zmagal švedskega kralja Karla XII., prvega polkovodca tistega časa. Tu je Mazepa odpal od Petra, tu je moskovski car pritrdil pač za vselej Malorusijo k Rusiji, tu zlomil prve vrste državo, da se ne more nikoli povzdigniti do prejšnje veljave. Mesto leži na višini, je nepravilno zidano, hiše so prav raztresene, kakor je sploh pri ruskih mestih, ki ne rasto ravno pod vladnim nadzorom.

Nekaj ur vožnje od Poltave leži v stepi nova stolica Malorusije, bistro rastoči, po svojih sejmih se bogateči, imajoči vseučilišče — Harkov.

— v zadnjem trenutku, predno je mislil oditi v Ried. Dasi je ugodnije biti premeščen na prvo gimnazijo v državi, ko na ono v Ried, vendar z gospodom Šumanom vsak Slovenec čuti bridko, da je minister Stremayr delal po reku: „Promoveatur, ut amoveatur!“ — Šuman je prognan iz domovine.

\* (Na ljubljanski gimnaziji) se je letos vpisalo v prvi razred 98 učencev. 6 jih je pri sprejemni izkušnji palo. V oddelek s slovenskim učnim jezikom jih je stopilo 56, v nemški pak samo 36.

\* (Cesarjev god) se je včeraj praznoval s slovesno sv. mašo v stolni cerkvi, katero je preč. gospod škof Vidmar celebriral. Pričujoči so bili deželni odborniki, uradništvo deželne vlade z deželnim predsednikom grofom Auerspergom na čelu, zastopniki vojaštva, ljubljanskega mesta itd. Na koru se je pod vodstvom g. Försterja proizvajala maša od Brosiga.

\* (Nornišnica v Ljubljani.) Poročali smo o svojem času, da je deželni odbor kranjski sklenil, prazne prostore v posilni delavnici, ki je tudi deželna lastnina, začasno rabiti kot oddelek deželne nornišnice, ker bi stavljenje nove hiše za blazne deželi prizadelo prevelike in prav za prav nepotrebne stroške; kajti prostori v posilni delavnici stojé deloma prazni in so po izreku dotične komisije za vsem pripravi v ta namen. Vendar je vlada ustavila sklep deželnega zbora ter odločila, da mora ostati delavnica, kakoršna je in se nobeden oddelek ne sme rabiti za druge namene, nego za tiste, za katere so to hišo odločili prvi ustanovniki.

\* (Vojaški novaki) ali rekruti ljubljanskega regimenta so vsi v Ljubljani zbrani in imajo jutri oditi v Trst k regimentu.

\* († Jurij Kosmač), kateri je bil 47 let skriptor na tukajšnji licealni biblioteki je umrl 1. t. m. Rajni je bil tudi slovenski pisatelj.

\* (Slovenskega umetnika Ivana Franke-ta) tri izvirne slike so bile te dni razpostavljene pri Ferd. Mačeku, pozlačevalcu na glavnem trgu v Ljubljani. Prva slika predstavlja sv. Valentina, namenjena za stranski altar nunske cerkve v Škofji Loki; drugi dve predstavljata sv. Alojzija in „ecce homo“ — tako imenovana mensa, slike — pridejo v isto cerkev. Vse tri slike so v kompoziciji in izvedenji dovršene. Slovencem in posebno cerkvenim predstojništvom priporočamo tega našega rojaka, čegar adresa je „Ivan Franke, pittore a Venezia, Palazzo Canale, Sta. Margherita.“ Držeč se srbskega pregovora „svoji k svojim“ upamo, da oni Slovenci, ki slik trebajo, ne bodo posnemali slovenskega „Alojzijevišča“, katero dobi naročeno sliko od dunajskega slikarja Planka, dasi imamo Slovenci razen Franke-ta v Benetkah tudi še g. Wolfa v Ljubljani, kateri je svoj talent pokazal s slikami kakor so na pr. solnčna ura na št. Jakobski cerkvi, dve podobi na sv. Miklavški cerkvi itd. — dasi imamo dalje tudi gosp. J. Šubica v Benetkah, kateri je ravnokar dve izvrstni kopiji po slikah beneških umetnikov v Ljubljano poslal v razstavo pri g. Karingerji na glavnem trgu v Ljubljani.

\* (Društvo Šola). Občni zbor tega društva bil je obilno obiskovan, zlasti od strani učiteljev. Nazoč bil je slavni naš dr. Razlag. Sklenilo se je društvo preseliti iz Idrije v Ljubljano, svoje delovanje razširiti po vseh slovenskih pokrajinah in javno nabirati darove po šolah in zlasti slovenske časnike naprositi, da bi upravnistva listov to storila. V tem smislu se imajo plemeniti društvena pravila, kar naj stori osnovalni odbor, v katerega so bili voljeni dr. Razlag, (predsednik), dr. Vošnjak, Praprotnik, Tomšič, Močnik, Stegnar. Za protektorja društvu se je volil slavno znani šolski prijatelj baron Cojz.

\* (Iz Laškega trga) se nam poroča: „V nedeljo 6. t. m. obhaja prečest. gosp. č. korar in dekan Anton Žuža na Laškem, sekundicijo.“ — Mi vsega spoštovanja vrednemu možu, staremu narodnjaku želimo, naj ga Bog človeštvu in našemu narodu še dolgo ohrani.



\* (Trgatev na Dolenjskem) se ravno kar vrši v najlepšem vremenu. Vina bode sicer malo, vendar pa dobra kapljica, kdor nij prezgodaj obral, kar je žalibog tu in tam še navada. Slišimo, da se za vedro mošta iz boljših vinogradov že sedaj po 10 gl. ponuja. Ker je letos les dobro dozorel, prerokujejo izvedenci za prihodnje leto posebno bogate pridelke, kar bi vsem vinorejcem želeli bilo, ker so že tri slabe letine imeli. Gospodarska šola pri Novem mestu, ki se snuje za učno leto 1873/4, bode tudi vinorejo povzdignila, ker je na Dolenjskem 18.000 oralov trsja, torej prostora dovolj za koristno delovanje.

\* (Celovška čitalnica.) Društveni odbor uljudno vabi vse čestite gg. soude k občenemu zboru, ki bode v nedeljo 13. t. m. ob 7. uri zvečer v novem stanovanju (Sandwirtova gostilna I. nadstropje.) Na dnevnem redu je: sporočilo tajnikovo, knjižničarjevo in denarničarjevo; volitev račun. pregledovalcev; volitev novega odbora in slednjič predlogi posameznih udov.

\* (Rojanska čitalnica) napravi v nedeljo 6. oktobra tombolo na korist čitalnice.

\* (Okrajna založnica v Ljutomeru) je ustanovljena. V odbor so voljeni sledeči gospodje: Ivan Kukovec, predsednik, Ivan Lapajne, podpredsednik, Matija Zemljich, denarničar, Anton Merčnik, kontrolor, Jože Gomilšek, tajnik; Jarnej Rantuš od Malenedelje, Ivan Farkaš iz Ilijaševic, Nace Mohorič, in Bežan iz Šalenic kot odborniki. Založnica plačuje od vseh vlog po pet in pol % na leto. Od posojil na zemljišča terja 6 %, na menjice za čas do 3 mesecev 10 %, do 6 mesecev 8 %.

\* (Srbska kmetijska družba.) Na ukaz srbskega kneza Milana se bode v Belgradu ustanovilo „društvo za poljsku privredu“, ki ima namen pospeševati kmetijstvo na vse strani. Ustanovil se bode vzpored poljedelsk časopis in izdajale se bodo gospodarstvene knjige.

\* (Na francoski jezik) obračamo pozornost slovenske mladine, ker najnovejši politički razvoj kaže, da se tudi Francozi zanimajo za slovanske in zlasti za južnoslovanske razmere in ker njih bogato slovstvo že od nekdanj slovi med vsemi izobraženimi narodi. Ako bi torej posamni ali več prijateljev francoskega jezika skupaj potrebovali izvedenega učitelja, priporočujemo iz lastne skušnje izurjenega strokovnjaka, katerega mati je bila Francozinja in ki je tudi sam potoval po Francoskem, naj se oglase ali pri uredništvu tega lista, ali pa pri omenjenem učitelju na starem trgu v Ljubljani št. 20 v 1. nadstropji, kar tudi sam naznanja, kakor sledi: „Les personnes qui ont l'intention d'apprendre le français sont priées de vouloir bien s'adresser: stari trg, 20. au 1<sup>er</sup> étage, où l'on va donner des leçons dès ce mois d'octobre. — Pour les avancés, dans la conversation, s'exécutera la littérature française.“

\* („Novice“ in volitve v Matico.) Od „Novic“ smo že dosti let vajeni, da „pišejo z loparji, ne s peresi“, da so v „humorji, kakor goba suha“ in da, kakor Stritar izvrstno pravi, so „kakor v coklah kmet, okorni“. Poslednje „Novice“ pa še presegajo same sebe in se kažejo prav v goli nagoti svoje surovosti in perfidije. Povod jim dajó volitve v odbor slovenske Matice. Da bi zakrivalo slovenskemu svetu jim neljubo prikazen, da se je letos 670 Slovencev našlo, ki so s svojim glasovanjem javno protestirali proti klikovanju v tem zavodu, kateri bi moral biti namenjen prosveti in vednostim, spravijo se „Novice“ nad volilne liste in posiljeno grohotaje se skušajo dokazati, da prav za prav nij nobene stranke na Slovenskem, kakor edino zveličavna novičarska, vse drugo je nemčurstvo, birokrati, nevedneži in taki, ki se dadó na limanice ujeti. Težko je človeku resnemu ostati, ako bere v petih vrstah toliko abotnega, kolikor so nakopičile „Novice“ v poslednjem listu proti volilcem „Narodovih“ kandidatov za Matičin odbor. Ker pa dozdej „Novice“ še niso vpisane med šaljive liste, hočemo resno odgovarjati in s številkami dokazati,

koliko je Novicam mar za resnico. Vseh 670 volilcev Narodovih kandidatov Novice razdele: 1.) v Mladostlovece, 2.) nemčurje — prva laž; nam nij znano, da bi kateri nemškutar bil volil vse po Narodu nasvetovane kandidate in ko bi tudi volil bil vse, bi se bil le poslužil svoje volilne pravice kot Matičar. Nasproti pa nam je znano, da se je nek znan gospod sam podal k g. Samassi in ga naprosil za podpis za Novičine kandidate; g. Samassa je res podpisal v svojem in v imenu ljubljanske hranilnice volilni list Novičinih kandidatov. Morebiti je pri tej priliki g. Samassa iz odločnega nemškutarja postal Novičarski privrženec. 3.) pravijo „Nov.“ da so med Narodovimi volilci „birokrati“. Med 670 Narodovimi volilci so se podpisali tudi nekateri c. k. uradniki, morebiti kakih 15, pa vsi ti, in to povemo obrekovalnim Novicam v obraz, vsi ti c. k. uradniki so pošteni narodnjaki, vsi so rodoljubni možje in čestitamo si, da se v tem neugodnem času med c. k. uradniki najde samovestnih rodoljubov, ki se brigajo za narodne težnje in če prav le en glas vendar ta glas oddajo po svoji vesti in svojim prepričanju. Take poštene može z blatom ometati, morejo samo Novice. Fi done! — Kar pa se tiče birokratov, bi bilo bolje za „Nov.“ pred lastnimi vrati pometati. Nekoliko dni pred volitvami prigodila se je ta-le zanimiva scena. G. Lesar prisopiha k c. k. svetovalecu... in prične se ta dialog: G. Lesar: „G. svetovalec ste tudi ud Matice“. — Svetovalec: Da! — Lesar: „Kako da se nikoli ne udeležujete pri volitvah za Matičin odbor?“ — Svetov. Jaz nikoli in nikjer ne volim. Lesar: „Za „Matico“ vendar smete voliti, tu ne gre za politiko; star ud ste, podpišite tedaj ta volilni list.“ — Svetoval. Ako želite, naj pa bode. — In g. Lesar je en nemškutarski glas ulovil. — Hitro k c. k. adjunkt... pri katerem enaki manever srečno vrši. Nam bi nikoli ne bilo na misel prišlo, take nedolžne manevre odkrivati, ko bi ne bili k temu provocirani. 4.) so Narodove kandidate po „Nov.“ podpisali taki možje, ki niti ne vedo, kaj je Matica in kako so prišli do volitve. Za ta kompliment se naj naši volilci Novicam zahvaljujejo. Dozdej smo vedno bili tega mnenja, da v Matico se je vpisala večidel narodna inteligencija in da tudi odbor nij prejel med ude vsakega nevednega došlico. „Nov.“ drugače sodijo. Dovoljeno jim je, a tudi nam bodi dovoljeno izreči, da tako zlobno obrekovalje najbolj sramoti Matico samo in Slovence v obče. „Nekateri so se podkrižali“ — vpijejo zdaj „Nov.“ Nam je znan samo en slučaj. J. T., kmet pri Novej štifti blizu gornjega Grada, star ud Matice, poslal je svoj volilni list podkrižan in podpisan od dveh drugih Matičarjev, kot prič. Zato da se ta pošten mož zanima za narodni zavod, katerega ud je že toliko let, ga zdaj pred svetom zasmehujejo „gospodarske Nov.“, katere so včasih z najhujšimi psovkami napadale nemške liste, ki so si norca delali iz podkrižanih podpisov na slovenskih peticijah. In zdaj ga proštuirajo pred svetom slovenskega kmeta, ker se je predrznil voliti po svoje, in ne po ukazu „Nov.“ In ne zadosti. Iz tega po številu enega napravijo „Nov.“ nektere; povejte nam vendar te nektere. Tiste „naše“, kateri so se ujeli na limanice Narodovih agitatorjev in ki bodo po „Nov.“ drugo leto gotovo tako volili, kakor jim bode „skrivna vlada“ zapovedala, vse te može radostno prepustimo „Nov.“, da jih o svojem času uvrste med oddelek 4. — Kar „Nov.“ blebečejo o „Chabrus“-u, je presmešno, da bi na to dosti odgovarjali. Istina je, da je pred temi volitvami mnogo novih Matičarjev pristopilo, in čemu bi to tajili, da so vsi pristopili tudi z namenom, se pri volitvi udeleževati in če mogoče zabraniti, da Matica ne bode postala filiala političnega kluba. Imenik novih udov pa kaže, da so vsi narodnjaki, rodoljubi, ki jim je v resnici mar za narodni napredek. Da bi ravno Matičarji, ki so za naše kandidate glasovali, bili na dolgu s svojimi letninami, Novičarji pa ne, to je ena tistih smelih trditev, katere smatramo kot

tendencijozno — laž, dokler se to po številkah ne dokaže. Pa dovolj je polemike. Le še par besedi. Tudi mi hočemo razdeliti Matičine volilce. Začnemo pri naših, katerih je bilo 670; odštejemo 10 do 12 nemškutarskih volilcev, ki so nekatere naših kandidatov volili, odštejemo zapeljane Novičarje; ker jih nam „Nov.“ nijso povedale, si na čast volilcev ne moremo misliti, da bi več ko pet taci zapeljanih ovčic bilo; odštejemo g. duhovnike, katerih je kakih 30 glasovalo za Narodove kandidate; pa med temi jih je le mala peščica, ki bi brez sprembe pustili Narodovo volilno listino. Vendar odštejemo tudi te, ostane še zmirom čez šest sto posvetnih udov Matice, med katerimi skoro vse slovensko meščanstvo, kar ga je zapisano v „Slovensko Matico“, velika večina slovenskih doktorjev, advokatov, zdravnikov, notarjev, koncipientov, profesorjev, pisateljev, itd. Mi smo s tem rezultatom prav zadovoljni. — Samo toliko v o b r a m b o. Sicer vse drugo zamolčimo, ker se neradi v prepir spuščamo in nič bolj ne želimo, kakor to, da bi enkrat začelo se delati na novinarskem in književnem polji, delati za načela in stvar, ne pa da smo zmerom prisiljeni napade odbijati.

\* (Slovanska društva na Dunaji) bodo v kratkem napravila vkupno besedo na korist slovanskim, posebno českim šolam na Dunaji. Znano je, da so že zadnja leta bile enake besede.

\* (Črnogorski učitelji) so zborovali one dni v Cetinju in se posvetovali o sredstvih za pospeševanje črnogorskega šolstva. Knez Nikola je sam zborujoče učitelje obiskal in obljubil po obteku leta najboljšima dvema redove podeljiti.

#### Gg. naročnikom in bralcem.

Po pregovoru že — je vsak početek težek. Tako se je tudi ta list, prvi v novi, še le urejavani tiskarnici tiskan, zakasnil za en dan, kakor tudi nij bilo mogoče izdati ga na osmih straneh. Naj čč. gg. naročniki oprostite. Odškodovali jih bomo, kakor brž stvari bolj v tok pridejo.

Oznanila in dopisi, katerih denes nismo mogli natisniti, pridejo drugi pot. Oblika „Slovenskemu Narodu“ ostane do novega leta nespremenjena.

Cena je na glavi lista.

Uredništvo in opravištv  
v Ljubljani, v Tavčarjevi hiši.

#### Deželno gledališče v Ljubljani.

V nedeljo 6. oktobra 1872:

#### Nornišnica v prvem nadstropji.

Vesela igra v 1 dejanji, češki spisal Šamberk, poslovenil J. Staré.

O s o b e:

Jaroslav, mlad zdravnik . . . g. Schmidt.  
Olga, njegova žena . . . g. Podkrajškova.  
Vladimir, njegov prijatelj . . . g. Androjna.  
Tinka, hišna ) g. Valenta-Brusova.  
Ivan, sluga ) Jaroslavova . . . g. P. Kajzel.

#### Faust in Marjetica.

Komičen prizor s petjem, predstavlja g. J. Nolli.

Končno:

#### To sem bil jaz.

Šaloi gra v 1 dejanji po A. Hutt-u, poslovenil M. Vilhar.

O s o b e:

Marko, kmet . . . g. Jekovec.  
Lena, kmetica . . . g. Jamnikova.  
Polona, dekle iz Markove rodbe g. Valenta-Brusova.  
Tone, sluga . . . g. J. Nolli.  
Barba, soseda . . . g. Pardubska.

#### Dunajska borsa 4. oktobra.

|                                    |                |
|------------------------------------|----------------|
| Enotni drž. dolg v bankovcih . . . | 65 gld. 30 kr. |
| Enotni drž. dolg v srebru . . .    | 70 " 35 "      |
| 1860 drž. posojilo . . .           | 102 " — "      |
| Akcije narodne banke . . .         | 8 " 71 "       |
| London . . .                       | 108 " 70 "     |
| Kreditne akcijske . . .            | 327 " 80 "     |
| Napol. . .                         | 8 " 74 "       |
| C. k. cekini . . .                 | 5 " 24 "       |
| Srebro . . .                       | 104 " 65 "     |



